

ISSN 1652-7224 ::: Publicerad den 25 februari 2009

Utskriftsvänlig pdf-fil

Läs mer om idrott och religion på idrottsforum.org

Idrott och religion har det gemensamt att båda tenderar att engagera många människor, om än i varierande grad. Ett bara mycket svagt intresse för en sport eller en närmast slentrianmässig religiös tro är den ena extremen, fanatisk kärlek till och lojalitet med det egna laget respektive fundamentalistisk inställning till religionens regelverk den andra. Parallellerna är förvisso intressanta, om än inte explicit utforskade, och är väl kanske ett av skälen till det stora intresset på senare tid för att studera förhållandet idrott och religion, även om det också finns **andra förklaringar**. Den amerikanske religionshistorikern Craig A. Forney, för närvarande chef för Multicultural Studies Dept. vid Palomar College, San Marcos, CA, behandlar ämnet idrott och religion i sin senaste bok, *The Holy Trinity of American Sports: Civil Religion in Football, Baseball and Basketball* (Mercer University Press). Halvdan Haugbakken har läst Forneys bok med intresse – åtminstone inledningsvis; efter att själv ha tvingats ta reda på bakgrunden till det centrala begreppet *civil religion* på annat håll mattades intresset något, och när boken så småningom utvecklas till en oändlig uppräknings av kulturella sportanekdoter har Forney helt förlorat sin recensents intresse.

Amerikansk idrott som civil religion

Halvdan Haugbakken

SINTEF Technology and Society, Group for Schools and Education

Craig A. Forney

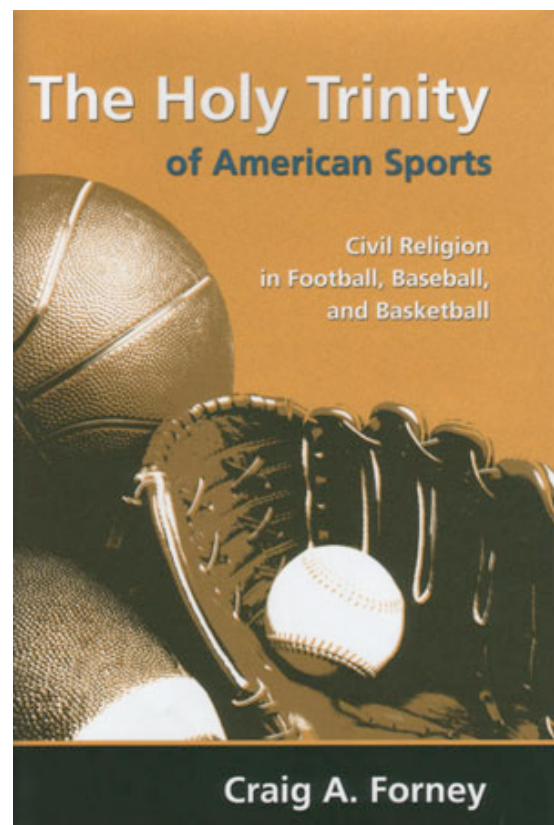
The Holy Trinity of American Sports: Civil Religion in Football, Baseball and Basketball

224 sidor, inb.

Macon, GA: Mercer University Press
2007 (Sports and Religion)

ISBN 978-0-88146-054-4

The Holy Trinity of American Sports, forfattet av den amerikanske professoren Craig A. Forney, er et sports- eller religionssosiologisk forsøk på å sette idrettens fortolkningsmessige fleksibilitet i forhold til religion, rituelle praksiser og trossystemer. Når man først har åpnet omslaget og pløyd igjennom de første sidene, åpenbarer det seg fort at Forney har skrevet en interessant bok som belyser de intrikate relasjonene mellom sport, religion og nasjonen. I den forstand at eksempelvis antropologer hevder at fotball er/kan være en sekulær religion eller kosmologi – gjennom at de har vekslende erfaringer med å realisere dette prosjektet – er det nettopp dette Forney legger ut på i sin bok som kom i 2007. Dette er for så vidt et ambisiøst prosjekt, men det interessante spørsmålet er om Forney lykkes i å realisere det. Slik jeg tolker Forney, legger han opp til en tilnærming i hvordan det å studere sportsfeltet er det samme som å forstå mer av samfunnets historie og

kultur. På denne måten tar Forney på alvor det klassiske argumentet om at idrett er samfunnets speilbilde. Gjennom å analysere sport og forstå det som en form for religion, studerer man også samfunnets historie og kultur i detalj. Med andre ord, analyserer man idrettens historie og framvekst, kan dette gi innpass til å forstå nasjonens historie, for eksempel.

Forneys hovedargument går for det første ut på å gjøre en kobling mellom USAs tre nasjonale hovedidretter, amerikansk fotball, baseball og basketball, og se dem i forhold til termen "civil religion". De tre idrettene utgjør det Forney kaller "holy trinity", som i seg selv er en referanse til en av Kristendommens grunndoktriner, Den hellige treenighet. Et av Forneys mange poenger er nettopp å utdype hvilken rolle "civil religion", en samfunnsreligion, spiller i de tre amerikanske idrettene. Fra amerikansk populærkultur har man i en årrekke blitt presentert for hvordan de tre idrettene spiller en viktig rolle i mange amerikaneres liv. I hvilken grad Forney makter å dra ut dette poenget, må jeg si som leser er en "både-og"-erfaring. På den ene siden bruker Forney mye plass på utdyping og tydeliggjøring – som i seg selv er en god sak, boken er en solid kontekstualisering av amerikansk sportshistorie – men dette er i seg selv en svakhet. Boken, som er på litt over 200 sider og utgitt på forlaget Mercer University Press, blir fort en oppramsing av empiriske anekdoter om årstall, sportsnavn, stadion, etc. Mange ganger kan det være vanskelig å forstå hvor Forney vil med dette, og som leser blir man forvirret og faller fort av.

Innledningsvis bruker Forney mye plass på å forklare begrepet *civil religion*, som for meg har vært noe helt ukjent. Utover at Forney løst introduserer basisideene, krevde det noe søking på nettet for å finne termen. "Civil religion", eller "sivil religion", referer grunnleggende sett til et religions sosiologisk begrep, som er inspirert av filosofien Jean-Jacques Rousseaus tanker om en samfunnsreligion, *religion civile*. Rousseaus idé om *religion civile* skulle lære borgerne å elske sitt fedreland, dyrke de plikter og rettigheter som følger med at nasjonen beskytter sine borgere, og lære borgerne å være medlem av et demokrati. *Religion civile* virker å være et begrep som i større grad er forankret og brukt i stater eller settinger der det er sterkt skille mellom stat og kirke/religion. I tillegg til dette brukes også termen om stater som ikke har statsreligioner. Termen refererer også til å stå over folketro i sin sosiale status, gjennom at *civil religion* ofte omfatter et helt samfunn.

Forney påpeker at *civil religion* har hatt en prominent plass i USAs historie. Etter frigjøringen fra den engelske kolonimakten, startet USAs grunnleggere etableringen og skapelsen av *civil religion*, en handling som var svar på å redusere kirkens makt på å definere virkelighetsbilder, virkelighetsbilder som regjeringer bruker som grunnlag for å styre. Som en motsats til kirkens makt, og for å videreføre republikanernes drøm, formulerte USAs grunnleggere det Forney viser til var "a religion of the Republic", et nasjonalt sett av "beliefs to unify the otherwise divided states" (s 9). Forney argumenterer for at USA opp igjennom historien produsert et nasjonalt komplekst trossystem, et religiøst trossystem som danner grunnlag for hvilken retning landet bør styres i for eksempel krisetider. Dette trossystemet er igjen dypt forankret i landets mange nasjonale symboler. Det er særlig i krisetider at amerikanere vender seg til nasjonale symboler for å finne råd og vink om hvordan man kan finne løsninger på nasjonens problemer. USAs mange nasjonale symboler, som en presidents tidligere taler, nasjonale monumenter, grunnloven, blir hele tiden gjentatt eller sitert som eksempler på hvordan USA bør handle. Mens en muslim vender hodet mot Mekka eller konsulterer Koranen for å finne veien ut av en personlig krise, vender altså amerikanere seg mot nasjonens forfedre for råd, for eksempel. Fra tid til ofte hører man om Abraham Lincolns enestående bragd: han ledet landet gjennom en av landets største interne kriser, borgerkrigen, og reddet dermed USA fra oppløsning. Følger man så Forneys argumentasjon videre, er en slik handling ikke kun en politisk bragd, men inntar også en sakral eller hellig betydning når den dyrkes flere hundre år etter blant USAs etterkommere.

På denne måten har nasjonale symboler i USA alltid undertoner av religiøsitet. Forney påpeker videre at amerikansk *civil religion* er full av rituelle handlinger som viser dedikasjon. Nasjonale dager som *Memorial Day*, nasjonaldagen *Fourth of July*, *Thanksgiving*, lojaliteten til flagget og nasjonalsangen, er ikke kun dager eller handlinger i seg selv og aktiviteter uten rituell mening, men også et resultat og åsted for dyrking av USAs *civil religion*. USAs *civil religion* artikulere seg i de fleste hjørnene av det amerikanske samfunnet og i myter om nasjonen. Med andre ord, Forney viser at i USA er det sterke tradisjoner for å koble sammen religiøse trekk med nasjonale symboler, forhold som reflekteres nærmest enhver kulturell sammenheng. Mot dette bakteppet, overfører så Forney denne tankegangen til de tre idrettene. Tar man Forney på ordet, former altså de tre idrettene en samfunnsreligion, og er en viktig del av amerikansk historie og kultur. Basket, baseball og amerikansk fotball genererer fra dag til dag, fra uke til uke, og hvert år, rituelle handlinger som i seg danner premissene for å oppfylle en av religions viktigste funksjoner på individet og kollektivet – det er mobiliserende og virker integrerende på samfunnet. Men, ikke minst, blir de tre idrettene en arena for fremvisning og dyrking av USA *civil religion*.

Etter at Forney har anlagt og forklart dette perspektivet, inviterer forfatteren leseren inn i en lang reise av det som blir endeløs oppramsing av kulturelle sportsanekdoter. Fra bokens andre kapittel anlegger Forney et dekonstruksjonistisk syn, der han plukker hver av idrettene fra hverandre og kontekstualiserer flittig. Han viser hvordan et obskurt årstall, en eller annen gest, en farge, et sitat, en idrettsutøvers bragd, etc., er referanse eller uttrykk for mange USAs forestillinger og verdier om nasjonen. Etter noen kapitler forstår man at USA har svært mange av dem, mens når man er igjennom halvparten av boken skjønner man fort at USA har myriader av

nasjonale symboler som dyrkes i baseball, basketball og amerikansk fotball. I seg selv er dette engasjerende lesing, men etter hvert danner dette grunnlag for det boken dessverre lider av – en monoton røst som forkynner analogier om sport, religion og nasjonen.

© **Halvdan Haugsbakken 2009.**

-
- **Köp boken från Bokus.se**
  - **Kjøp boken fra Capris.no**
  - **Køb bogen fra eLounge.dk**
  - **Buy this book from Amazon.co.uk**
  - **Buy this book from Amazon.com**